

Manifest
Cultureel
Eindhoven

#01
Cultuur
verrijkt

#02
Cultuur
verdient

#03
Cultuur
verbindt

#04
Cultuur
vernieuwt

#05
Cultuur
verzacht

Jos Feijen
Directeur / Bestuurder Effenaar

Pauline Larraeherst,
Directeur Natlab Hoop / Plaza Futura

Giel Pastoor,
Directeur / Bewegestrategie Parktheater

Anastasia van Gennip,
Zakelijk directeur Van Abbemuseum

Angelo Martinus,
Artistiek leider EMOVES

Hugo van der Hoeek Ostende,
Directeur / Bestuurder CKE Centrum voor
de Kunsten

Wim Vringer,
Directeur Muziekgebouw Eindhoven

Angelique Spaninks,
Directeur / Artistiek leider MU
& Directeur / Bestuurder STRP

Ward Rannen,
Directeur Eindhoven Museum

Martijn Paulen,
Directeur Dutch Design Foundation

Albert Kivits,
Directeur / Bestuurder de
Bibliotheek Eindhoven

Ronald Ramakers,
Directeur Glow Eindhoven

Beppie Remmits,
Directeur CultuurStation

Olga Coolen,
Directeur Philips Museum

Manifest Cultureel Eindhoven

Er is weer lucht. Eindelijk gaat het weer beter met de economie. Na een lange periode van snijden, schrappen en schaven kunnen we weer gaan opbouwen. Plannen maken, vooruitzien. Onze stad heeft forse ambities om zich verder te ontwikkelen. Wat daarvoor nodig is aan hardware (fysieke kant) en orgware (organisatorisch vermogen), is vrij goed in beeld. Maar er is ook software nodig. Een klimaat dat mensen ertoe brengt zich aan onze stad te hechten en haar te omarmen.

De culturele sector stond de voorbije jaren zwaar onder druk. Ook in Eindhoven. Vijfde stad van Nederland. Stad van innovatie en creativiteit, design en technologie. Kloppend hart van the smartest region of the world (2011). Na Londen en Helsinki de beste stad om in te investeren (2014).

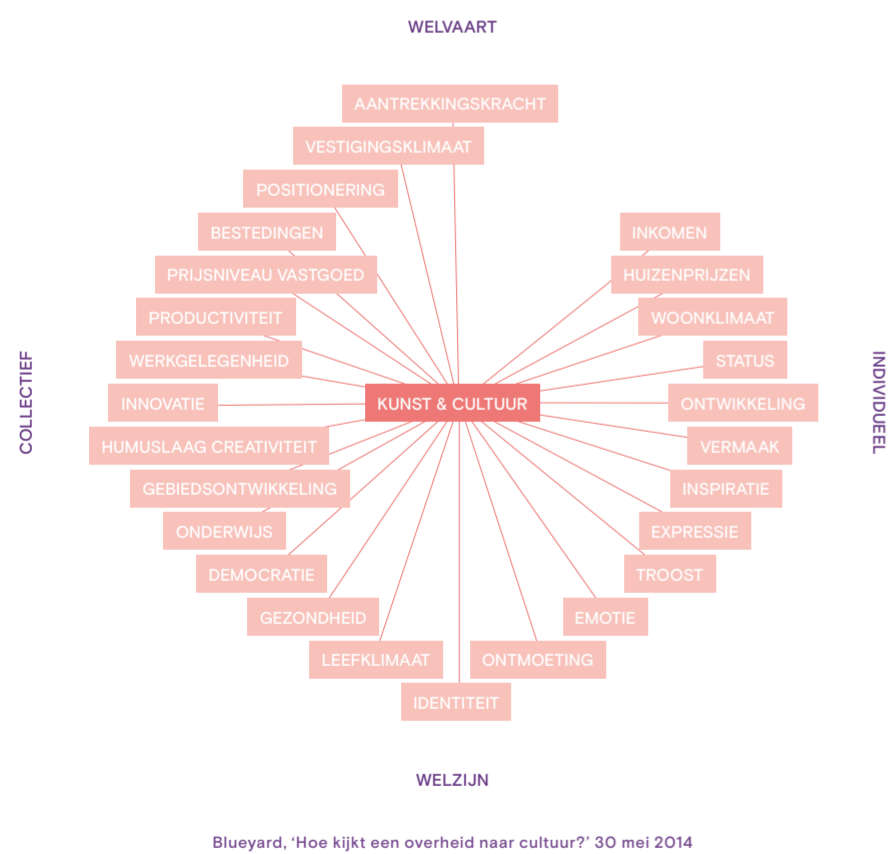
Eindhoven heeft per inwoner € 132,- voor kunst en cultuur ter beschikking. En staat hiermee op de achtste plek van de negen grootste gemeenten van Nederland.

“Goed beschouwd heeft een overheid maar één taak,” schrijft Geert Boogaard in 2014 in een adviesrapport aan de gemeente Eindhoven. “Het bevorderen van welzijn en welvaart voor haar burgers.” En dus investeert zij in goed onderwijs, in wegen, in veiligheid. Zoals zij zich ook sterk maakt voor kunst en cultuur. Want ook die dragen bij aan welzijn en welvaart.

Totale uitgaven cultuur G9, aantal meerjarige subsidies en bijbehorend subsidiebudget			
		Totale uitgaven aan cultuur per inwoner in 2017	Totale uitgaven aan cultuur in 2017 (in mln.)
1	Utrecht	210	72
2	Maastricht	196	24
3	Rotterdam	190	120
4	Groningen	183	37
5	Den Haag	169	89
6	Amsterdam	148	125
7	Arnhem	136	21
8	Eindhoven	132	30
9	Enschede	115	18

Bron: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2017/10/23/cultuur-in-beeld-2017>

De impact van cultuur op een stad, de waarde of betekenis ervan, wordt vaak uitgezet langs twee 'assen': de as Welzijn – Welvaart en de as Collectief – Individueel. Zo verdienen tal van culturele professionals hun brood in de cultuur (individueel/welvaart). Een aantrekkelijk cultureel klimaat is bepalend voor het aantrekken van hoogopgeleide en talentvolle medewerkers voor bedrijven (collectief/welvaart). De waarde van het vastgoed stijgt in een cultureel aantrekkelijke omgeving (collectief/welvaart). Kinderen verleggen via cultuur hun horizon en ontwikkelen hun talenten (individueel/welzijn). En mensen zijn trots op hun stad die cultureel gezien excelleert (collectief/welzijn).

Maar er is meer. Dat cultuur enkel ten dienste staat van welvaart en welzijn is een te beperkte visie. Uiteindelijk gaat het niet om bestuurders en beleidsmakers. Evenmin om de cultuuraanbieders. Het gaat om de cultuurgebruikers. Om mensen die gewoon lekker bezig willen zijn met muziek of dans. Om kinderen die ontdekken hoe groot en boeiend de wereld buiten hun eigen straat of wijk is. Om mensen die hun emoties uiten in een schilderij of beeld. Die verdriet verwerken door te zingen. Die klarinet spelen in de harmonie, een vendelgroet brengen met het gilde. Of die gewoon verstild willen genieten van een boek, in een museum, tijdens een concert.

“Een avondje naar de film of een concert, ik probeer dat toch zeker eens per maand te doen. Veel te weinig eigenlijk, als je je bedenkt hoe je je daarna voelt. Alsof je een beetje op vakantie bent geweest, fantastisch!”

Concertbezoeker Effenaar

In het nieuwe economische klimaat is het zaak om opnieuw ambities te formuleren en een koers uit te zetten. Vanuit een goed besef wat cultuur allemaal voor ons doet. Zij verrijkt, verdient, verbindt, vernieuwt en verzacht.

#01 Cultuur verrijkt

Of je nu luistert of van je laat horen, uitbeeldt of beschouwt, als kind, volwassene of oudere, als professional, vrijwilliger of consument ... Cultuur kan het verschil maken, kan je leven een andere wending geven. Cultuur laat je nadenken, omdenken wellicht. Verbaast, verrast je misschien. Shockeert je mogelijk. Laat je lachen, huilen, herinneren, vooruitzien.

“Een kind heeft zijn eigen fantasie, ziet in de tekeningen andere dingen dan jij en gaat vragen stellen. Lezen gaat niet per se over leren. Het is een ontdekking, de vrijheid om weg te dwalen, om dingen te laten ontstaan. En dat geeft zoveel plezier.”

Wilma Heuvelink, bezoeker van de Bibliotheek Eindhoven en oma van Janne

Cultuur doet je beseffen dat er méér is dan eten, slapen en geld verdienen. Meer dan alleen jij, meer dan alleen zij. Cultuur helpt je op cruciale momenten je leven weer op de rit te krijgen. Nieuwe perspectieven te ontdekken. Opvattingen te toetsen, nieuwe ideeën te omarmen.

Of je nu spitzt in het Zwanenmeer of losgaat 'in the pit'. De Kersentuin bekijkt of Tsjechov liever leest. Met je gitaar uit je dak gaat bij PopEi of met je spuitbus 'in the arena' stap. Cultuur brengt je een beter, rijker leven.

Aanbod, Deelname & Publiekbereik Cultuur Eindhoven		
	Aantal	Aantal bezoekers
Tentoonstellingen	120	106.500
Voorstellingen	10.744	718.437
Overige activiteiten	4.093	217.648
	14.957	1.042.585
Aantal actieve deelnemers:		56.834

	Aantal	Aantal bezoekers
Activiteiten PO	1.004	70.381
Activiteiten VO	478	36.973
	1.482	107.354

Aantal bereikte scholen: 93
Bron: SCE

#02 Cultuur verdient

Dutch Design Week: 335.000 bezoekers. GLOW Eindhoven: 740.000 bezoekers. Kunstliehebbers uit de hele wereld vinden hun weg naar ons prestigieuze Van Abbemuseum. In het Muziekgebouw vinden elk jaar zo'n 300 top-concerten plaats, deels mogelijk gemaakt door het Master Program waarin instellingen en bedrijven participeren. Het Natlab trekt jaarlijks een kleine 160.000 film- en theaterbezoekers. Effenaar: 300 concerten per jaar. Het culturele aanbod in Eindhoven verleidt vele honderdduizenden mensen onze stad te bezoeken en hier hun geld uit te geven.

De culturele sector in Eindhoven is aantoonbaar een krachtige economische aanjager. De ondertekenaars van dit manifest alleen al bieden werkgelegenheid aan

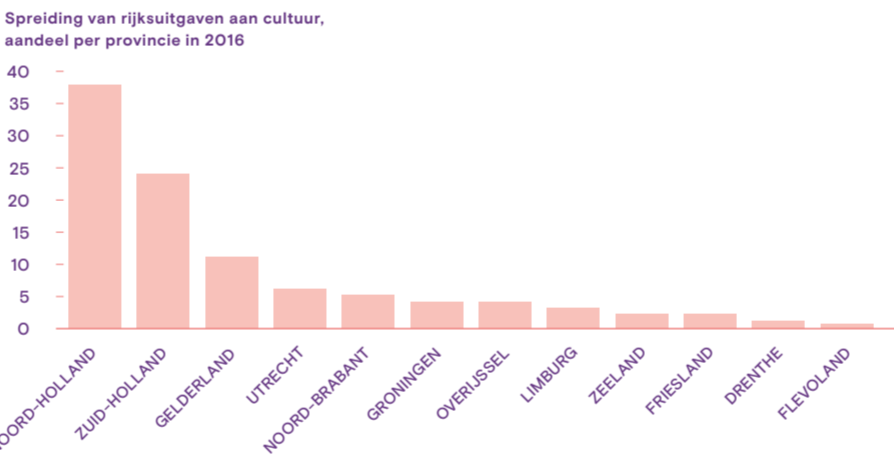
zo'n 1.000 professionals, en pakweg 1.800 vrijwilligers vinden hier een betekenisvolle tijdsbesteding.

Een uitgebreid, divers en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod maakt de stad aantrekkelijk.

In een aantrekkelijke omgeving willen mensen graag wonen. Er valt een directe relatie te leggen tussen de kwaliteit van het culturele aanbod en de waarde van het vastgoed. En in de slijpstream daarvan blijken tal van ondernemers uitstekend te gedijen.

“Muziekgebouw Eindhoven heeft een programmering van internationale allure. Dat moeten we koesteren.”

Edzo Doeve, bestuursvoorzitter en CEO Dela

#03 Cultuur verbindt

Het beleven van cultuur is bij uitstek een sociale bezigheid, waarbij je je waarneming, interpretatie en waardering graag deelt met en meet aan die van anderen. Cultuur brengt mensen samen. Om met anderen te schilderen, te dansen, te fotograferen of muziek te maken. Kunstenaar en beschouwer gaan een dialoog aan met elkaar, proberen elkaar te vinden en te begrijpen. Cultuur beleven is kennismaken met de gedachten- en ideeënwereld van anderen. Een wereld die verbaast, verrast, verwart, amuseert, emotioneert.

Cultuur brengt mensen samen. Bij Emoves en Dynamo waar jongeren verbinding vinden met elkaar. En met andere generaties, zoals in het project Oldskool dat jonge rappers en senioren samenbrengt.

Verskillende culturen, verschillende leefstijlen, verschillende leeftijden die samen aan de leefbaarheid van hun buurt werken. Of die via cultuur kansen creëren om vooruit te komen in het leven. Samen, wat uiteindelijk leidt tot begrip en verbroedering.

Cultuur is in staat om verschillende dimensies met elkaar te verbinden. Heden en verleden. Werkelijkheid en fictie. Hier en daar. Vandaag en morgen. Je verkent andere realiteiten en spiegelt dat aan je eigen bestaan. Via cultuur ontdek je jezelf.

“Door de intensieve zorg voor mijn zoon was mijn kringetje erg klein. Bij de keramiekgroep bij CKE werd ik direct warm ontvangen.”

Marianne Slegers (54), vrijwilliger bij CKE

“Two times a week I work as a volunteer at the library café. It's fun and educational as well, because 'food reflects culture'. I can learn about Dutch culture here and practice the language.”

Widiyani (47), expat en vrijwilliger de Bibliotheek Eindhoven

Vind ik leuk op Facebook
Glow
56.905
DDW
52.696
Effenaar
42.899
Van Abbemuseum
37.745

#04 Cultuur vernieuwt

Eindhoven werpt zich graag op als innovatieve stad. En terecht. Hier werd het cassettebandje uitgevonden, de CD, de Philips, de Variomatic. Hier helpt ASML met ongekend complexe technologie chipfabrikanten uit de hele wereld aan business. De stad is wereldwijd koploper qua aantal patenten per hoofd van de bevolking. Mondiaal toonaangevend als het gaat om design.

Die positie heeft Eindhoven te danken aan vrije geesten die de gebaande paden durven te verlaten. Die anders durven te denken. Dat begint met verrassing en verwondering. Verwarring ook, ontreddering soms. Gesteldheden die cultuur bij uitstek teweeg kan brengen.

Of je nu rondloopt in het Van Abbemuseum of het verleden beleeft in het prehistorisch Dorp. Een art movie bekijkt in het Natlab of een optreden bijwoont van Fresku. Of je nu deelneemt aan een keramiekcursus of je verliest in het laatste boek van Henk van Straten. Het doet iets met je. Cultuur leert je je te verplaatsen in anderen en doet je andere werelden kennen. Dat vergroot de verbeeldingskracht, een kwaliteit die een innovatieve stad als Eindhoven zo hard nodig heeft. Cultuur zet je aan het denken, brengt je aan het twijfelen. Plaatst vraagtekens. Wat is er aan de hand in de wereld? Hoe verhoud jij je daartoe? Hoe kun je zaken anders bezien?

“Kunst gemaakt op de tast nodigt de toeschouwer uit tot een andere zienswijze van 'zien' en een andere visie op het bestaan. Het geeft toegang tot een andere belevingswereld, een andere wereld van kunst, schoonheid en originaliteit.”

George Kabel, Eindhovense, blinde kunstenaar; deelnemer Special Guests programma Van Abbemuseum

Cultuur zaagt de poten onder je luie stoel vandaan. Cultuur dwingt je te veranderen. Cultuur vernieuwt.

#05 Cultuur verzacht

Tranen van het lachen bij Daniel Arends. Of van ontroering bij Giselle. Ontstressen met je handen in de klei. Nergens aan denken achter de piano. Alles buitensluiten voor je ezel. Wegdromen met een boek. Een trip down memorylane én je vergapen aan de innovaties van vandaag in het Philips Museum en het DAF Museum.

Cultuur is troostend en helend. Brengt licht op een donkere dag. Cultuur laat je weer even jong en gezond zijn. Helpt je je te verzoenen met de tegenstrijdigheden van het leven. Laat je erbij horen en meedoen.

Cultuur laat je ontsnappen aan de werkelijkheid. Of maakt die werkelijkheid helder en behapbaar zodat je haar kunt begrijpen en handlen. Accepteren en omarmen. Cultuur doet je ervaren dat je niet de enige bent. Of hé ... dat je juist die ene bent!

Cultuur maakt begrijpelijk en zinvol en mooi en goed. Cultuur maakt zacht.

“For me the museum is a friend, a lover, an advisor or even a holy place that gives me comfort or awareness. It's like a living body that shares feelings, emotions, advice, politics and religion with its public.”

Malina Suliman, kunstenaars, expositant Van Abbemuseum, vluchteling uit Afghanistan

Onze oproep

De economie trekt aan, de werkloosheid vermindert, bedrijven vechten wereldwijd hun battle for talent uit. Omzetten en marktaandeel nemen toe. Ook – zeker! – in het Eindhovense. De ambities liegen er niet om. Als het gaat om technologie, design en kennis, wil Eindhoven een plaats in de Europese top 3 en de globale top 10. Minimaal!

De afgelopen jaren hebben kunst en cultuur een flinke financiële steen bijgedragen om gezamenlijk door de economische recessie te komen. Nu is het tijd om de investeringen weer terug te brengen naar een niveau dat past bij de ambities van onze stad. Aan gemeenten én het bedrijfsleven de taak om hierin het voortouw te nemen en daarmee ook landelijke investeringen te verwerven.

Brainport Eindhoven heeft onderwijs/kennisinstanties en bedrijven die acteren op wereldtopniveau. De regio verdient – nee, vereist – een cultureel aanbod dat daar niet voor onder doet. Daarom roepen wij bedrijfsleven en lokale/regionale overheden op om samen met ons een meerjarige investerings- en actieagenda te maken. Daarbij willen we ons niet beperken tot de gemeentegrenzen van Eindhoven. Want de Eindhovense culturele instellingen zetten zich in voor een aantrekkelijke en sterke culturele infrastructuur in heel Zuidoost Brabant.

Laten we er samen voor zorgen dat kunst en cultuur een prominente plaats op de agenda krijgen en houden. In Eindhoven, in Den Bosch, in Den Haag. Dat begint met het ontwikkelen en formuleren van een heldere toekomstvisie. Dat daarbij alle culturele stakeholders – inclusief cultuurgebruikers – worden betrokken, lijkt ons evident. Want het belang van cultuur is de som van alle verschillende betekenissen die zij vanuit alle verschillende perspectieven vervult.

Namens cultureel Eindhoven